

عنصر ربّاد در فقه و بایک دایره اسلامی

www.ketab.ir

دکتر مهدی اسلامی پناه

سرشناسه	: اسلامی پناه، مهدی
عنوان و نام پدیدآور	: عنصر ربا در فقه بانکداری اسلامی، مهدی اسلامی پناه
مشخصات نشر	: تهران، افق اندیشه، ۱۳۸۸
مشخصات ظاهری	: ۲۳۹ ص.
شابک	: ۴۸۰۰۰ ریال : ۳ - ۹۶ - ۸۹۵۹ - ۹۶۴ - ۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت:	: عنوان دیگر : عنصر ربا در بانکداری اسلامی
موضوع	: بهره و ربا (فقه)
موضوع	: بانک و بانکداری (اسلام)
رده بندی کنگره	: ۱۳۸۸ع۹۴۷الف/۶BP۱۹۰
رده بندی دیویی	: ۲۹۷/۳۷۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۱۷۸۴۶۱۹

افق اندیشه

عنوان: عنصر ربا در فقه و بانکداری اسلامی

ناشر: افق اندیشه

مؤلف: دکتر مهدی اسلامی پناه

ویراستار: امیر طاهری

نظارت فنی: هادی بابایی

لیتوگرافی: کلک

چاپ: سامان

صحافی: فجر قائم

نوبت چاپ: اول - ۱۳۸۸

تیراژ: ۲۰۰۰ نسخه

قیمت: ۴۸۰۰۰ ریال

شابک: ۳ - ۹۶ - ۸۹۵۹ - ۹۶۴ - ۹۷۸

فهرست:

فصل اول: ربا در قرآن	۱
مقدمه	۲
معنای ربا	۳
ربا در قرآن	۵
دلایل این قاعده:	۳۳
فصل دوم: ربا در سنت	۴۴
مقدمه	۴۵
معنای اول:	۴۸
معنای دوم:	۴۹
۱. حدیث اسامه:	۵۲
۲. حدیث برای بن عازب:	۵۳
فصل سوم: ربای بیع و قرض	۶۷
.....	۶۷
مقدمه	۶۹
قسمت اول	۷۰
ربای بیع	۷۰
۱. حجت حنفیه	۷۶
۲. حجت شافعیه	۷۹
سنهوری، نظریه شافعیه را ترجیح می‌دهد	۸۱
اول: مرز بندی ربای فضل	۸۵
دوم: مرز بندی و تحدید ربای نسیه	۸۷
قسمت دوم	۹۵
ربای قرض	۹۵
خروج از ربا به لحاظ موضوعی (خروج از موضوعیت ربا)	۱۰۲
قسمت اول	۱۰۴

۱۱۶	قسمت دوم
۱۱۶	راه های گریز و تخلص از ربای قرضی
۱۱۶	الف: پیمان شرکت توصیه ای:
۱۱۷	ب: پیمان و یا عقد بیمه:
۱۱۷	ج: عقد و پیمان بیع:
۱۲۳	توضیح هریک از حالات سه گانه فوق به شرح زیر می باشد:
۱۳۵	نکته
۱۴۱	سبب اول:
۱۴۱	سبب دوم:
۱۵۰	تتمه
۱۵۵	اشکال دوم:
۱۵۷	اشکال سوم:
۱۵۸	اشکال چهارم:
۱۷۰	نگاهی تاریخی به چگونگی پیدایش ربا
۱۷۰	در مصر:
۱۷۱	در یونان و روم باستان:
۱۷۲	در امپراتوری روم:
۱۷۳	الف - دین یهود
۱۷۴	ب - دین مسیحی
۱۸۴	الف - ربا در طائف:
۱۸۵	ب - ربا در مکه:
۱۸۵	ج - ربا در مدینه:
۲۰۶	چگونگی شکل گیری بانک های ربوی
۲۱۴	خلاصه

مقدمه:

اقتصاد سرمایه داری غرب، برای «ریا» در معاملات تجاری، نقش پر اهمیتی قائل است و آن را رکن مهم اقتصاد و پایه اصلی بانک داری، قلمداد می کند. آنان بهره را قیمت پول می دانند که در قبال قرض دادن آن، باید باز پس گردد. همچنین «پول» را یک کالای اقتصادی مفید و کمیاب محسوب می کنند که مصرف کنندگانش حاضرند در برابر در اختیار گرفتن آن، قیمت مزبور را پرداخت نمایند تا بتوانند اقلام خود را به دست آورند.

اما در اقتصاد اسلامی و آموزه های دینی، ربا به شدت مورد مذمت و نهی، واقع شده است، به طوری که در کمتر گناهی تا این حد، سخت گیری دیده می شود. امروزه، ربا در قالب بانک داری، خود را نشان داده است و از آن جا که «بانک» نهاد اقتصادی لازمی برای همه جوامع - از جمله کشورهای اسلامی و مسلمانان - است، موضوع ربا و چگونگی برخورد با آن نیز اهمیت فراوان یافته است.

فقیهان و متفکران مسلمان با مدد جستن از قرآن و روایات کوشیده اند تا راه هایی برای حذف ربا بیابند و دامن بانک داری اسلامی را از چنین بلیه ای پاک سازند. این حساسیت دینی، در عرصه پول و بانک داری و بیمه بیش از سایر عرصه ها محسوس است، که علت آن را در ضرورت دوری از «ریا» و «غرر» در معاملات می دانند. علت مهم دیگر را می توان به اهمیت و نقش انکار ناپذیر روش های تأمین مالی در عصر پرتلاطم امروزی و تنوع کالاها و خدمات و گسترش پدیده های نامطلوب اقتصادی نظیر تورم و بیکاری، نسبت داد.

تفکر بانک داری اسلامی با سرعت روز افزون با نام بانک داری بدون ربا و با شعار دوری از ربا در پرتو استفاده از روش های مشارکتی تأمین مالی و دوری جستن از قرض ربوی، طی سه دهه اخیر، در بسیاری از کشورهای اسلامی گسترش یافته است.

این حساسیت های دینی و اقدامات اندیشمندان، بی تردید راه به جایی خواهد برد و روابط اقتصادی و تجاری و بانکی را به سمت و سوی انسانی و اسلامی، سوق خواهد داد. اثری که اینک پیش رو دارید گام کوچکی در همین عرصه است که می کوشد تا در چهار فصل، مسئله «ربا» را بررسی کند:

- ربا در قرآن:

- ربا در سنت:

- چگونگی شکل گیری ربا:

- ربا در بانکداری اسلامی.

امید که این پژوهش بتواند به پژوهش های اسلامی در این مسیر، کمک کند و پدیده «ربا» را به کلی از معادلات اقتصادی و تجاری و نظام بانکداری، ریشه کن نماید.

دکتر مهدی اسلامی پناه

تهران - ۱۳۸۸